Autor Guste Santini
Subota, 28 Listopad 2000 14:46

Informaciju koju su dobili zastupnici Hrvatskog državnog sabora dobrodošla je jer se u dijagnostičkom pogledu ipak moramo vratiti na početak priče. Mnogi se danas ne sječaju ondašnjih događanja. Zašto se vraćati u prošlost? Prvi i temeljni razlog je da se ne rade greške u sadašnjosti kako se ponovo, u budućnosti, ne bi vraćali u prošlost.

Iako je Izvješće…. rezultat Zaključka Hrvatskog državnog sabora od 29. lipnja 2000. godine, koji je u međuvremenu prihvaćen, valja reći da je napisano (sačinjeno) faktografski i nisu date analitičke podloge koje zaslužuje - ja bih rekao zahtjeva - Izvješće. Opet se ponavlja priča formalnog udovoljavanja zahtjevima nakon čega svi mogu biti - bar - "zadovoljni".

Iako sam i prije rasprave u Hrvatskom državnom saboru raspolagao materijalom svjesno ga nisam želio prije rasprave komentirati. Postoji cijeli niz razloga, ali ipak; temeljni je bio da "testiram" zastupnike u kojoj su mjeri ovoj ozbiljnoj materiji posvetili dužnu pažnju. Drugim rječima, želio sam testirati u kojoj mjeri političke stranke pridaju privrednim problemima značenje. Odgovor je, kao što sada znamo, bio porazan. Zašto? Naprosto zato jer - koliko je god materijal zapravo faktografski pisan - stručnjaci, koji pripadaju pojedinim političkim strankama, morali su isčitati ne samo prošlost, koju smo napustili, već i sadašnjost čiji smo svjedoci. Stoga sugeriram političkim strankama da ponovno "uzmu materijal u ruke" i da ga precizno analiziraju. Trud im neće biti uzaludan.

U materijalu npr. stoji da je tečaj dinara bio fiksan - što je točno. Ali, jednako, isto tako točno da je kuna bila fiksirana koliko su to god okolnosti dozvoljavale. Osim toga 1.1. 1991. godine dinar je "otklizao" na devet dinara za marku. Potom 13 dinara za marku. Na kraju 1991. godine već je tečaj bio 55 dinara za njemačku marku.

Istine radi, moramo reći što se je sve zbivalo u tom vremenu. Ne treba ispustiti iz vida Miloševiće upad u monetarni sistem, kao niti rat koji je te godine završio u Sloveniji i započeo u Hrvatskoj. I tako dalje, da ne nabrajamo. Stoga tablica koja se daje u Izvješću ne može biti temelj bilo kojem i bilo kakvom zaključku.

Tzv. selektivni krediti su bili mogući pa - priznajmo - i stimulirajući za određene proizvodnje. Ovo je bilo moguće jer se je moralo nadoknaditi povlaćenje novca temeljem prodaje deviza od strane centralne banke. Radi se naprosto o trivijalnom problemu tokova formiranja novčane mase. Hrvatska je nakon 1993. imala suprotan slučaj s kojim se nije znala primjereno nositi. Konačno odbijanje izvještaja HNB za 1998. i 1999. godinu, nakon 3 sječanjske smjene vlasti, dovoljan je dokaz o poraznim rezultatima politike centralne banke. Jednako i tako transparentno je stanje spoznaje Hrvatskog državnog sabora o mogućnostima monetarne i kreditne politike jer nije oformilo potrebne ekspertne odbore za koje se tako usrdno zalažem.

I u drugoj točci mogu se naći mnogi prigovori ako se napusti faktografija. Tako ističem da je tzv. "samouprvne dogovore" zamjenila oligopolna struktura poslovnih banaka. Htio bih podvući Premjerovu istinitost i iskrenost kada je otvorno postavio pitanje: zašto se poslovne banke ne usmjere na privredu čiji su sastavni dio? Predsjednik je dobro locirao pitanje. Druga je stvar zašto nije dobio analitičku podlogu svojih suradnika da mu odgovore na to za Hrvatsku prevažno pitanje. Na kraju drugog dijela Izvješća…. bilo bi korisno uporediti tadašnja događanja

sa današnjom "ABCDE"-om koja je izvršila eutanaziju hrvatskih banaka. Stoga Predsjedniku Račanu sugeriram da formira nacionalnu banka koja će živiti sa hrvatskom privrednom strukturom a ne mimo nje. Što se ovo kasnije prihvati cijena cijele priče će biti veća.
Prema tome, odgovor je Predsjedniku sve se ovo može događati dok Vlada i Sabor odluzčno ne stave privredne probleme na dnevni red. Njih moraju prethodno raspraviti eksperti bili pripadnici bilo koje stranke ili nezavisni ekonomisti.

Devizni depoziti stanovništva u SFRJ bili su "lukavi" model razvoja. Naime, izvozila se radna snaga, u prvom redu iz Hrvatske, i deponirana štednja od "privremeno zaposlenih radnika" investirala u razvoj na bazi dogovorne ekonomije, dakle oligopolne strukture u okviru sistema bratsvo-jedinstvo (svima jednako) gdje su faktorski dohoci - kamata i plaće - bivali regulirani samoupravnim sporazumima i društvenim dogovorima. Sve je to poznata priča.

Međutim, "stara devizna štednja" (protiv koje sam bio od početka) je odigrala temeljnu ulogu u privatizaciji nacionalnog bogatstva. To je odista bila eksproprijacija naše iseljeničke sirotinje koji su svoju mladost i obitelj žrtvovali da bi osigurali kakvu takvu starost. Posljedice su poznate. Diskonti, i sve što se je događalo ne želim ponavljati. Sve je to dio jedne koncepcije i strategije preraspodjele nacionalnog bogatstva. Na kraju ću, ipak, dodati da je nacionalno bogatsvo bilo materijalni izvor mirovina i njegova destrukcija čini mirovinsku reformu tako ozbiljnim, složenim i skupim pitanjem.

Na kraju materijala iznosi se podatak da je dug čiji su krajnji korisnici bili iz Hrvatske iznosio 3 milijarde USD. Danas smo dužni gotovo 10 milijardi USD, uz devastirano nacionalno bogatsvo i dinamiziranje prodaje obiteljskog srebra.

**Zato nisam želio prije komentirati kako bih mogao uputiti otvorenu kritiku svim političkim strankama. Gospodo razmislite u kojoj i kakvoj smo situaciji. Politika noja može biti kratkoročno rješenje. Pitanje je, međutim, da li će nam djeca i unuci oprostiti tu i takvu politiku. Zato se zalažem za formiranje ekspertnih timova. Ne želim raditi iz svoje zemlje crnu kroniku (iako svi moraju za svoje rabote odgovarati) već želim da se pokrenemo iz živog pjeska u koji tako ubrzano tonemo.**